

*Broedvogelonderzoek aan Scholekster
op het Forteiland IJmuiden in 2025*

Met onze populatiestudie op het Forteiland werken wij, samen met een aantal andere populatiestudies aan de Scholekster in Nederland, mee aan een project van **SOS (Stichting Onderzoek Scholeksters)**. Het project valt onder **Demografische monitoring Scholekster en SOS populatie-studies en het Project Wij & Wadvogels**.

Grenzen van het studiegebied

Het Forteiland is gelegen in de monding van het Noordzeekanaal van de haven van IJmuiden, ten westen van Amsterdam. Het eiland is in 1885 aangelegd als onderdeel van de Stelling van Amsterdam en was in de Tweede Wereldoorlog onderdeel van de Atlantikwal. Het eiland meet ruwweg 300 bij 190 meter.

Broedparen

Voor een kaartje van de territoria van de broedparen, zie bijlage.

Paar 1. BLY-BNYT – ongeringd

Dit paar had een nest op de plek waar ze in 2023 ook zaten (in 2024 zaten ze daar niet ver vandaan, west van het pad tussen de Duindoorns), op het talud aan de oostkant van het eiland tussen de twee aanlegsteigers. Het pad hierlangs wordt zeer veelvuldig gebruikt, waardoor verstoring regelmatig plaatsvindt. Op 9 mei lagen er 3 eieren in het nest. Hiervan is er 1 in de loop van het broedseizoen verloren gegaan. Op 16 mei kon de ongeringde partner worden gevangen en ge(kleur)ringd: BRP-OTR5. Op 13 juni werden 2 kuikens waargenomen onderaan het talud op de vloedlijn. Latere waarnemingen lieten zien dat de kuikens bij het alarmeren van de ouders snel gingen zwemmen en een tiental meters op 't water rustig wachtten tot de verstoring weer voorbij was en ze weer de kant op konden komen. Uiteindelijk werden beide kuikens vliegvlug.

Paar 2. RB-LHRT – ongeringd

RB-LHRT werd geringd op 3 juni 2013 op het Forteiland als broedvogel! In 2016 verloor zij haar zwarte marker en op 16 juni van dat jaar werd zij gecontroleerd/gevangen op het nest en werd er weer een zwarte marker toegevoegd. In 2024 verloor zij haar lime H ring (zie foto voorblad). Op 16 mei dit jaar konden wij haar wederom op het nest vangen. Omdat de rode ring ook behoorlijk was verkleurd en gesleten werd een nieuwe kleurringcombinatie aangebracht: BRP-R4OT. Op 16 mei werden 2 eieren aangetroffen op wederom dezelfde plek als de afgelopen jaren. Op dit plekje broedt zij dus al, op 1 jaar na, 12 jaar!!! Helaas werd 1 ei verspeeld (rond 26 mei), maar het andere ei kwam uit. Dat wil niet zeggen dat je snel het kuiken kon vinden want zij waren echte experts in het verstoppertje van hun kuiken in de vegetatie op het noordelijke talud. Uiteindelijk werd de ongeringde man op 23 juni met het kuiken waargenomen en dit kuiken is uiteindelijk ook vliegvlug geworden.

Paar 3. Ongeringd – ongeringd

In dit territorium zat normaal gesproken BLY-BNYS met een ongeringde partner. Helaas heeft zij in het broedseizoen van 2024 vermoedelijk klem gezeten met haar poten (marker verloren, lag naast nest, en gele kleurring S om haar voet. De vogel is in de winter nog wel waargenomen op Wieringen (med. Wim Tijsen) maar is dit voorjaar niet teruggekeerd in het broedgebied. In 2025 was het dus een ongeringd paar. Op 20 mei werd een nest met 2 eieren gevonden. Bij nestcontrole na 21 dagen was het nest leeg en werden geen eischilvers in het nest aangetroffen. Het paar was die dag wel aanwezig in het territorium, maar alarmeerde niet.

Paar 4 a/b. BLY-BNYS – BLY-BNYH

Vanaf 24 mei wordt regelmatig 1 van de 2 vogels waargenomen in het territorium van 2024. Je zou dus zeggen dat ze een nest moeten hebben. Nu is dit paar een expert in het verborgen houden van het nest en ze alarmeren vrijwel niet, maar hun tactiek is snel wegllopen richting het talud. Uiteindelijk lijkt het erop dat een mogelijke 1^e broedpoging is mislukt. Vanaf half juni wordt er weer gepaard en worden ze weer regelmatig onafhankelijk van elkaar gezien. Zou er dan toch een vervolglegsel komen? Op 1 juli staan ze hevig alarmerend in het broedterritorium (maar die dag hebben we niet naar het nest gezocht i.v.m. de hitte). Het is en blijft een mysterieus paar!!!! En jawel: op 9 juli werd dan een van de oudervogels luid alarmerend in hun territorium gezien met ten minste twee kleine kuikens. Een paar dagen later werd nog 1 kuiken gevoerd op het zuid talud op de vloedlijn. Dat was echter de laatste keer dat het kuiken werd gezien.

Paar 5. Ongeringd – ongeringd

Dit paar was er vroeg bij: op 6 mei werd het nest met 4 eieren gevonden midden in de meeuwenkolonie op zuidwest. Het werd echter niet lang daarna gepredeerd. Het paar is daarna wel regelmatig gezien rond het territorium, maar er waren geen serieuze signalen van een vervolglegsel.

Paar 6. BLY-BNYL – BLY-BNYJ

Nest op 6 mei (3 eieren) gevonden op vrijwel dezelfde plek als in 2024. Op 20 mei lagen er 2 kuikens en 1 ei (op uitkomen) in het nest. Op 24 mei is de familie veilig aangekomen bij het zuidelijke talud, na een wandeling van ± 22 meter door bramen en ander plantenstruweel, iets wat het paar afgelopen jaar ook met kuikens deed! Op 24 mei en 6 juni werden de kuikens met de ouders op het zuidtalud waargenomen. Vanaf 16 juni waren het nog steeds 2 kuikens; ze zijn dus beide vliegvlug geworden.

Paar 7. RB-CNLJ – ongeringd

Dit jaar was er een verschuiving van het territorium naar de plek onderaan de puinhelling, een plek waar ze de laatste jaren ook regelmatig zaten, midden tussen de broedende meeuwen. Vanaf 9 april wordt het territorium fel verdedigd tegenover Kleine Mantelmeeuwen. Op 4 mei zijn ze driftig bezig met kuiltje draaien en nestmateriaal verzamelen. Op 12 mei werd het nest gevonden met 3 eieren en op 16 mei werd RB-CNLJ op het nest gevangen. Deze vogel was al geringd op 14 juni 2021, maar omdat de blauwe code ring danig was versleten werd besloten om de vogel van nieuwe kleurringen te voorzien: BRP-OTR6. Op 13 juni werd tijdens controle van meeuwen nesten in het territorium een kuiken van hooguit 5 dagen oud gevonden. Deze werd met metaal geringd. Opvallend waren toen al de vele restanten van kleine mosseltjes in het territorium. Een aanwijzing, wat ook later werd waargenomen vanaf de vaste wal, dat de ouders mossels verzamelden tussen de basaltkeien op de vloedlijn van het zuidtalud. Ze vlogen met de Mossel naar het kuiken waarna deze werd geopend en de inhoud aan het kuiken werd gevoerd. Op 22 juni werd het kuiken nog in het territorium gezien en dit juveniel is uiteindelijk met succes uitgevlogen, getuige een metaal geringde juveniel op het zuidtalud in augustus en later op de hoogwatervluchtplaats "Het Piertje". Het moet een behoorlijke opgave zijn geweest om een kuiken midden in een meeuwenkolonie op te voeren. Er werd dan ook vrijwel constant gealarmeerd en het kuiken werd constant verdedigd!!

Paar 8a/b. RB-CNLE – ongeringd

Het was niet onverwacht dat RB-CNLE in het afgelopen broedseizoen niet meer werd teruggezien gezien de verwondingen opgelopen door het vastzitten in het prikkeldraad (zie verslag 2024). Er verscheen aldus een ongeringd paar in het territorium voor de Grote Geschtskoepel. Op 11 mei werd het nest gevonden met 3 eieren. Op 16 mei werd een van de oudervogels gevangen en gekleurringd (BRP-R2OT), toen op 2 eieren. Op 26 mei waren er zeer waarschijnlijk kuikens, gezien het gedrag van beide ouders, maar zeer waarschijnlijk zijn deze gepredeerd door een paar fel aanvallende Kleine Mantelmeeuwen die een nest vlakbij dit paar hadden. Op 20 juni werd opnieuw gepaard en was het paar weer geheimzinnig bezig. Op 1 juli werd op enkele meters afstand van het eerste nest een vervolglegsel gevonden met 2 eieren. Op 11 juli was het nest nog bezet en werden ervlak daarna door de beheerder van het Forteiland 2 kuikens waargenomen. Tijdens latere bezoeken werd afleidingsgedrag waargenomen en werd er constant gealarmeerd. Op 1 augustus werd een voedervlucht van de geringde oudervogel waargenomen, met een Mossel, vanaf het strand bij Velsen-Noord naar het territorium (900 meter). Op 13 augustus werd een grote juveniel waargenomen op het centrale vlak van het Forteiland, waarbij beide ouders hevig alarmeerden.

Paar 9. BLY-BNYP – BLY-BNYN

Dit paar zat ongeveer op dezelfde locatie als in 2024. Nu echter achter het paneel van het boogschietterrein. Het nest lag dit jaar op een paar meter afstand van een Stormmeeuwnest met 3 eieren en werd gevonden op 20 mei (2 eieren). Controle op 26 mei gaf aan dat het nest compleet was gemaakt met een 3e ei. Op 13 juni lag er een nat kuiken in het nest en vertoonde de andere 2 eieren barsten. Op 16 juni was het paar onderweg naar het zuidoost talud waar ze uiteindelijk op 18 juni door José werden gezien. Om het talud te bereiken, moest de familie ±55 meter (in een rechtstreekse lijn) vanaf het nest achter het paneel langs en door struikgewas van braam en Duindoorns lopen. Dit moet een ware onderneming geweest zijn voor kuikens van een paar dagen oud! Uiteindelijk werden alle 3 de kuikens vliegvlug.

Paar 10. Ongeringd – ongeringd

Ook dit nest (2 eieren) werd ontdekt tijdens de nestentelling van de meeuwen op 16 mei. Het lag in deelgebied Duintjes-oost in het kale zand, tussen meeuwennesten! Ook hiervan werd een broedende vogel gevangen en ge(kleur)ringd: BRP-R3OT. Omdat het nest in een druk deel van de meeuwenkolonie lag is het toch verloren gegaan. BRP-R3OT is daarna regelmatig met de ongeringde partner op het noordtalud waargenomen.

Paar 11 a/b. Ongeringd – ongeringd

Tijdens de nestentelling van de meeuwen op 16 mei werd dit nest met 3 eieren gevonden in het koloniedeel Duintjes-Midden. Die dag is een van de ouders op het nest gevangen en ge(kleur)ringd: BRP-OTR7. Helaas is dit nest niet te volgen vanaf het Heli-platform, waar we best wel een goed overzicht hebben over de kolonie, maar juist niet dat deel in de gaten kunnen houden. De gekleurringde vogel is een aantal keren foeragerend waargenomen op deelgebied centraal (617). Uiteindelijk is niets meer vernomen van dit legsel, dus het is vermoedelijk gepredeerd. Daarmee was het seizoen nog niet over: op 1 juli werd dit paar aangetroffen met een vervolglegsel met 2 eieren, maar wel 125 meter oostelijker dan het eerste nest! Gelukkig bevond het zich pal naast onze ringplek en dat het deze vogels betrof werd bevestigd aan de hand van de gekleurringde vogel (zie foto). Bij controle van het nest op 11 augustus bleek dat de eieren verdwenen waren en dat er geen eischilvers in het nest lagen. Ook de oudervogels werden niet alarmerend waargenomen. Vermoedelijk is het nest dus alsnog gepredeerd.

Paar 12. LY-BNYC – BRP-OTR0

Begin mei werd het nest in het terrein bij de grote koepel, west van de centrale ontvanger, gevonden met 3 eieren. Op 16 mei waren er nog steeds 3 eieren. Niet lang daarna was het nest leeg. Er werden geen eischilvers in het nest aangetroffen zodat uiteindelijk het nest toch zeer waarschijnlijk is gepredeerd. Beide vogels werden daarna regelmatig foeragerend aangetroffen op de vloedlijn langs het noordoostelijke talud.

Paar 13. Ongerind – ongerind

Uiteindelijk werd pas op 20 juni een nest met 2 eieren gevonden, omringd met rode gevelstenen op noord! Hoewel het paar al vanaf begin mei aanwezig was, werden geen aanwijzingen gevonden voor een eerder legsel. Op 11 juli was het nest nog steeds bezet. In een later stadium waren de eieren verdwenen en stond het paar steeds op het noord talud.

Beschrijving van eventuele beschermingsmaatregelen

Verreweg het grootste deel van de meeuwenkolonie is afgezet (de gehele westkant van het Forteiland, zie kaartje). Alle vogels die op dat deel een territorium hadden, hebben het gehele broedseizoen geen vrees voor menselijke verstoring. Buiten het beschermde deel worden gevonden nesten voorzien van een bordje: 'Scholeksternest'.

Aantal jongen dat vliegvlug is geworden

Het uiteindelijke resultaat voor seizoen 2025 was: 13 paren Scholekster hebben 10 kuikens vliegvlug kregen. In 2023 en 2024 waren dat er respectievelijk 11 en 8.

Van de 4 nalegels die we dit seizoen hadden, kreeg 1 paar toch nog 1 juveniel vliegvlug.

HVP

Al jaren bevond zich op het Forteiland een HVP (hoogwatervluchtplaats), waar vogels kunnen 'overtijen'. De Scholeksters bevinden zich onder normale condities op het piertje, maar bij ruiger weer verplaatsen zij zich naar het zuidwest talud. Wordt het nog ruiger dan verplaatsen zij zich richting het sluizencomplex van IJmuiden. Normaal gesproken verplaatsen de broedvogels, waarnemingen aan de hand van gekleurringde exemplaren, zich naar de HVP. Maar in ieder geval 1 paar bleef, opvallend genoeg, tot ver in augustus 2025 in hun territorium en verplaatste zich dus vooralsnog niet naar de Scholeksters op de HVP. Dit was het paar BLY-BNYY/BLY-BNYH, welke niet succesvol was dit jaar. Uiteindelijk zal dit ergens in de nazomer wel gebeuren, zoals waarnemingen uit de afgelopen jaren laten zien.

Bemonstering op vogelgriep

Er werden 6 adulte Scholeksters bemonsterd op griepvirussen (keel- en cloacaswab). Alle bemonsterde Scholeksters testten negatief.

AviNest

Broedparen zijn niet gevolgd middels AviNest.

Dankwoord

Dank aan Ferry Melchers en Noah Bakker van het PBN. Hen bedanken wij voor het goede overleg zodat wij ons langjarig onderzoek aan Scholeksters ook dit jaar weer konden voortzetten. Dank ook aan de schippers van 'de Fortwachter' voor het overzetten naar en van het Forteiland.

Erasmus Medisch Centrum te Rotterdam voor het onderzoeken van de door ons verzamelde monsters op griepvirussen.

Bruno Ens (SOS) voor het leveren van de kleurringen.

De foto's in dit verslag zijn van Thijs Horst, Kees de Jager en Mars Muusse.

Fred Cottaar

Kees de Jager

Mars Muusse

Ruud Altenburg

Thijs Horst

Maarten van Kleinwee

José Verbeek-Cottaar

Haarlem, november 2025

13 - Ongerind - ongerind

2- RB-LHRT - ongerind

10 - Ongerind - ongerind

8a/b - RB-CNLE - ongerind

12 - LY-BNYC - BRP-OTR0

11b - Ongerind - ongerind

11a - Ongerind - ongerind

3a/b - Ongerind - ongerind

1- BLY-BNYT - ongerind

5 - Ongerind - ongerind

7 - RB-CNLJ - ongerind

9 - BLY-BNYP - BLY-BNY

6 - BLY-BNYL - BLY-BNYJ

4a/b - BLY-BNYP - BLY-BNYH

Bijlage

Tabel 1.	Eimaten 2025						
Paarnr.	Kleurring	Kleurring	ei 1	ei 2	ei 3	ei 4	opmerking
1	BLY-BNYT	BRP-OTR5	58,8 x 40,2	58,6 x 41,0	55,0 x 40,1		
2	BRP-R4OT (RB-LHRT)	ongeringd	56,6 x 41,6	55,9 x 40,5			
3a	ongeringd	ongeringd					nest niet gevonden
3b	ongeringd	ongeringd	60,4 x 38,9	57,7 x 38,6			nalegsel
4a	BLY-BNIE	BLY-BNIEH					nest niet gevonden
4b	BLY-BNIE	BLY-BNIEH				nalegsel	nest niet gevonden
5	ongeringd	ongeringd	54,7 x 40,3	55,3 x 40,0	54,6 x 39,6	54,1 x 40,3	
6	BLY-BNIEJ	BLY-BNIEJL	57,8 x 40,1	57,5 x 40,9	57,7 x 40,2		
7	BRP-OTR6 (RB-CNLJ)	ongeringd	56,9 x 38,5	55,6 x 37,9	58,4 x 37,9		
8a	BRP-R2OT	ongeringd	54,3 x 39,7	52,0 x 39,8	?		
8b	BRP-R2OT	ongeringd	54,1 x 38,9	52,7 x 39,0			nalegsel
9	BLY-BNIE	BLY-BHYP	54,0 x 40,0	54,4 x 39,3	52,2 x 39,3		
10	BRP-R3OT	ongeringd	56,9 x 38,2	55,1 x 38,0			
11a	BRP-OTR7	ongeringd	57,5 x 41,4	55,3 x 41,1	53,6 x 40,2		
11b	BRP-OTR7	ongeringd	54,1 x 40,0	55,2 x 38,6			nalegsel
12	LY-BNIEC	BRP-OTR0	57,8 x 41,4	55,6 x 40,9	55,4 x 39,5		
13	ongeringd	ongeringd	53,4 x 40,4	53,7 x 39,3			

Tabel 2.	Successie 2025					
Paarnr.	Kleurring	Kleurring	eieren	kuikens	succesvol	opmerking
					uitgevlogen	
1	BLY-BNIEJ	BRP-OTR5	3	2	2	
2	BRP-R4OT (RB-LHRT)	ongeringd	2	1	1	
3a	ongeringd	ongeringd	?	?	0	
3b	ongeringd	ongeringd	2	0	0	nalegsel
4a	BLY-BNIE	BLY-BNIEH	?	?	0	
4b	BLY-BNIE	BLY-BNIEH	?	2	0	nalegsel
5	ongeringd	ongeringd	4	0	0	
6	BLY-BNIEJ	BLY-BNIEJL	3	3	2	
7	BRP-OTR6 (RB-CNLJ)	ongeringd	3	1	1	
8a	BRP-R2OT	ongeringd	3	2	0	
8b	BRP-R2OT	ongeringd	2	2	1	nalegsel
9	BLY-BNIE	BLY-BHYP	3	3	3	
10	BRP-R3OT	ongeringd	2	0	0	
11a	BRP-OTR7	ongeringd	3	0	0	
11b	BRP-OTR7	ongeringd	2	0	0	nalegsel
12	LY-BNIEC	BRP-OTR0	3	0	0	
13	ongeringd	ongeringd	2	0	0	
		Totaal	37	16	10	